№78

FAJÓ JÁNOS (1937–2018) Átló I. ¦ Diagonal I., 1996

FAJÓ JÁNOS (1937–2018)

Átló I. ¦ Diagonal I., 1996

Rozsdamentes acél ¦ Stainless steal
Magasság ¦ Height: 242 cm
Jelezve alul ¦ Signed down: Fajó János Átló I. 1996

KIÁLLÍTVA ¦ EXHIBITED:
¦ Art Cologne. International Kunstmarkt, Köln, 1996. november 10–17.

Kezdő ár ¦ Starting price: 5 500 000 Ft / 14 322 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimate: 20 833 – 31 250 EUR

1. *Fajó János egyik fémplasztikájával, 1971*

„Ezek a síkplasztikák […] szabad térbe szánt síkformából komponált térplasztikák […] Nem lezárt formák – belül üresen kongó emlékmű-valamik, hanem olyan háromdimenzióba kinyitott síkok, amelyek a teret megjelenítik és szabadon áramoltatják. Az elemi tisztaságú formák világából valók: a kör, a négyzet, a háromszög alapformáiból szabtam magamra őket, vigyázva, hogy amiből származnak, arra mindig visszautaljanak" – írja Fajó János saját szobrairól 2000-ben.[1]

Fajó hatvanas évek közepén készült műveinek formanyelve még meglehetős stíluspluralizmusról árulkodtak: Kassák Lajos és a klasszikus avantgárd hatására, valamint belső fejlődésének következményeként a tárgyfestészettől, a dadaista-kubista jellegű kollázsokon és bioromantikán át fokozatosan jutott el az új geometria festészetéig. 1967-ben talált rá végérvényesen alkotói módszerére, amely a színek és az elemi, geometrikus formák optikai játékán, formametsző trükkjein alapul. Az általa használt egyszerű síkformák (a művész ars poeticája, hogy *„amit megoldhatsz két formából, ne oldj meg háromból"*) mozgatásával, egymásba csúsztatásával létrejövő kvázi-transzparencia révén a kétdimenziós képek a tér illúzióját keltik. Innen idővel logikusan következett e virtuális térbeliség szó szerinti kiterjesztése, és egyben saját vizuális rendszerének kibővítése. Fajó a festmények, grafikák mellett a hetvenes évek elejétől készítette ún. síkplasztikáit, melyek a kinetizmus hagyománya helyett sokkal inkább a Max Bill neve által fémjelzett konkrét művészet eredményeire támaszkodott.[2] A két művész először 1969-ben találkozott, amikor itthon Fajót bízták meg a nürnbergi Konstruktivista Biennálé Kassák-kiállításán szereplő alkotások kiválasztásával és kiszállításával. Kassák özvegyén keresztül, Fajó ekkor ismerkedett meg – többek között – Hans Arp feleségével, Victor Vasarelyvel vagy akár Carl Laszloval, akinek köszönhetően pedig rövidesen be tudott kapcsolódni a nemzetközi műkereskedelembe.

A szobrok Fajó optikai játékainak fontos előképei, bennük tudta a gyakorlatban is tökéletesíteni a formametszés technikáját. Eleinte kisebb méretűek vollak, amelynek oka a kísérleti fázison túl a praktikus megfontolások, hiszen nem kellett hozzájuk fal, kisebb helyen elfértek, könnyebben eladhatóak. Míg Fajó a festészetében anyaghasználat tekintetében konzekvensen ragaszkodott az olajtechnikához, addig szobrászatában minden anyaggal és a legváltozatosabb technikával dolgozott, a klasszikustól a csúcstechnológiákig.

A csaknem két és fél méter magas *Átló I.* (1996) messziről talán becsaphatja a szemet, amikor az (szó szerint) egy tükörsima felületű, négyzet alakú oszlopnak látja (érzékeli) őt. Azonban épp a rajta tükröződő hamis tükörkép (amennyiben megtöri, elmozdítja azt), valamint az általa tükröződő tárgy és a szemlélő közelsége az „elárulói", hogy nem egy tömör vagy belül üres hasábról van itt szó. Fajó valójában hosszú hullámos síkok egymásba metszésével (innen ered a név: síkplasztika), a fémes csillogású és fényhatású, szilárd anyag, továbbá vetett árnyékának tulajdonságaira tudatosan építve éri el a valóság és káprázat e kettősségét. Fajó célja az, hogy a környező világ részévé tegye a művet, és a mű részévé tegye a környező világot.

FÖLDES LÉNA

1 Fajó János, Virág Csaba kortárs képzőművész és építész kiállítása. Kévés Stúdió Galéria, Budapest, 2000. 3.
2 Maga a kifejezés a holland Theo van Doesburgtól származik, aki 1930-as, ugyanezen a néven nevezett kiáltványában fogalmazta meg e művészi irányzat jellemzőit. Eszerint a „konkrét" az „absztrakt" ellenpólusa, és ami megkülönbözteti tőle, hogy a gondolati tartalmakat a végletekig redukálja az érzéki jelenség javára.

2. *Max Bill: Unendliche Fläche in Form einer Säule ('Végtelen felület oszlop alakban'), 1953 magántulajdon*

3. *Enio Iommi: Forma espacial, ('Térbeli forma'), 1957 magántulajdon*

4. *Gottfried Honegger: Z 211, 2009 magántulajdon*